

Trehundraårsminnet av rysshärjningarna 1719

Vill ni medverka? Välkomna att kontakta projektledare Andreas Forsgren vid museet HAMN:

E-post: andreas.forsgren@kmmmd.se

Telefon: 073-810 02 90

Projektet har en hemsida på www.ryssharjningarna.se och finns även på Facebook under: "Rysshärjningarna 1719/2019"

Bakgrund

År 2019 är det 300 år sedan rysshärjningarna drabbade Stockholms skärgård. Ryssland attackerade de boende i Stockholms skärgård. Gårdar, bruk och skogar brändes. Det var totalt 20 000 personer som blev hemlösa och sju bruk brändes ned. Minnet av händelserna lever kvar än i dag som berättelser i skärgården. De ryska aktiviteterna i Stockholms skärgård ingick i tsar Peters plan att pressa Sverige till fredsförhandlingar för att få ett slut på det Stora Nordiska kriget.

I projektet Trehundraårsminnet av rysshärjningarna år 1719 kommer händelserna som skedde för 300 år sedan att uppmärksammas genom aktiviteter i skärgården på olika besöksmål och hembygdsföreningar under år 2019. Det finns 42 hembygdsföreningar, museer och andra föreningar i skärgården. Vidare finns det nio skärgårdskommuner som blev drabbade. Kommunerna kommer kunna ingå i projektet (flera har visat sitt intresse) och då kommer det även att ingå kulturhus, kommunhus och bibliotek. Projektet är begränsat till Stockholms län och kan endast genomföras om sökta medel erhålls (se nedan).

Projektet i korthet

En miniatyrrätt – anpassad för små ytor – om de lokala och historiska händelserna kommer att skapas i projektet och erbjudas samverkansparterna i skärgården (se nedan). Vidare kommer information om projektet spridas regionalt via marknadsföring i olika kanaler, exempelvis i sociala media och på en hemsida för projektet. En invigning av projektet med tillhörande

pressrelease kommer att ske på museet HAMN den 18 maj 2019. Vårdkasar kan – i mån av väder – komma att tändas den 13 juli i skärgården, samma datum som ryssarna började härja i skärgården för 300 år sedan (beroende på deltagande samverkansparters önskemål att anordna detta). Den 11 och 13 augusti kommer händelserna vid Slaget vid Stäket att uppmärksammas på museet HAMN och Skogsö i Nacka kommun. Teaterföreställningar och föredrag på temat kommer att erbjudas samverkansparterna under sommaren. Ett symposium kommer att avsluta projektet under senhösten 2019. Projektet är indelat i flera delprojekt, varav vi har fått medel för delprojekt 1 från Landstingets Hållbarhets- och skärgårdsbidrag och hos Länsstyrelsens Bidrag till förvaltning av kulturhistoriska miljöer samt bidrag från Nacka kommun. För övriga delprojekt har vi sökt medel från Landstingets projektbidrag. Vi kommer även att söka medel hos andra finansörer.

Målet med projektet *Trehundraårsminnet av rysshärjningarna år 1719* är att uppmärksamma och samordna aktiviteterna i projektet samt sprida kunskap om händelserna i skärgården 1719, lokalt och regionalt till besökare under år 2019.

Regional nytta. Projektet kommer att sprida kunskap och information till Stockholmsregionen via marknadsföring, egen projekthemsida, samverkansparternas hemsidor och kanaler samt sociala medier. I och med projektet kommer regionens invånare få kunskap om händelserna år 1719. De kommer också få anledning att besöka skärgårdens besöksmål och uppleva kulturmiljön utifrån de historiska händelserna år 1719. På så sätt kan besökarna till de olika besöksmålen öka.

Genomförande

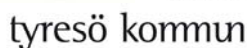
Lokal kunskap från rysshärjningarna 1719 kommer att samlas in från hembygdsföreningar och museer i skärgården. Gunnar Lind, författare till boken *Brända hemman* (boken kommer ut i mars 2019) som behandlar rysshärjningarna i norra och mellersta skärgården kommer att delta i projektet med förmedling av sin kunskap och kunskapsinsamling om de lokala händelserna i skärgården. Kunskapsmaterialet kommer att sammanställas till en miniatyrtställning med en översiktlig information om bakgrunden till rysshärjningarna (fyra-fem rollups, två filmer samt tryckt material i form av ”pärmar”). Som grund används utställningen *Skärgården i brand*, vilken skapades av museet HAMN och Norrtälje museum och som tidigare varit utställd i båda dessa museer. Förslag på barnaktiviteter kommer att ingå i paketet.

Utställningen kommer att erbjudas hembygdsföreningar, museer och föreningar i skärgården, kostnadsfritt, eller till självkostnadspris (beroende på hur mycket medel som erhålles i projektet). Paketet med miniatyrtställningen kommer att distribueras till hembygdsföreningar och museer under våren 2019. En hemsida kommer att skapas med information om de olika besöksmålen. Ett kalendarium på hemsidan kommer annonsera när och var de olika aktiviteterna kommer äger rum. Marknadsföring om projektet kommer att ske i olika kanaler, exempelvis på hemsidan, i sociala medier och hos projektets samarbetspartner. Projektet kommer erbjuda/förmedla vissa aktiviteter till föreningarna och museerna, i form av exempelvis teater och föredrag om rysshärjningarna (delproj. 2).

Arbetsbeskrivning Trehundraårsminnet av rysshärjningarna år 1719

- 1. Insamlande av kunskapsmaterial** (Hösten 2018 – mars 2019)
Kunskapsmaterial om rysshärjningarna år 1719 kommer att insamlas från de lokala skärgårdsaktörerna (hembygdsföreningar och museer).
- 2. Kunskapsmaterialet bearbetas till miniatställning** (Mars – april)
Materialet kommer att bearbetas och ingå i en miniatställning (4-5 rollups, 2 filmer, 4-5 ”pärmor” med bakgrundinformation och kunskapsmaterial). Utställningen och materialet är tänkt att passa på en relativt liten yta. Det finns därmed också möjlighet för samverkansparterna att lägga till egen lokal kunskap till kunskapsmaterialet. Miniatställningen kommer att erbjudas alla samverkansparter. Om medel erhålles för att ta fram utställningen samt för att distribuera den, kommer detta att erbjudas samverkansparterna gratis. Om medel inte erhålles fullt ut kommer vi att erbjuda utställningen till ett självkostnadspris alternativt till en reducerad kostnad. Miniatställningen och kunskapsmaterialet kommer att innehålla:
  - Generell bakgrund till rysshärjningarna år 1719 och det *Stora Nordiska kriget*
  - Beskrivning av var rysshärjningarna i skärgården skedde
  - Lokal historia om vad som hände på de specifika platserna (öar, besöksmål, hembygdsföreningarnas och de lokala museernas område).
  - Information om vad som blev resultatet av rysshärjningarna och *Det Stora Nordiska kriget* kommer också att ingå.
- 3. Distribution av miniatställningen** (April- maj) till samverkansparterna i skärgården.
- 4. En hemsida, en Facebooksida och en logga skapas för projektet** (nov-jan).
Hemsidan kommer att innehålla ett kalendarium med rysshärjningsrelaterade aktiviteter, karta med information om var de olika besöksmålen, museerna, hembygdsgårdarna m.m. finns. Vidare kommer marknadsföring att ske via hemsida och samverkansparternas hemsidor och kanaler samt sociala medier.
- 5. Marknadsföringsevenemang och invigning av projektet på museet HAMN** (18 maj) med alla samverkansparter och allmänheten, till vilken också massmedia bjuds in.
- 6. Aktiviteter om rysshärjningarna i skärgården** (maj-september) kommer ske av de lokala samverkansparterna i skärgården. Aktiviteterna marknadsförs även av projektet.
- 7. Teater och föredrag om rysshärjningarna** kommer att erbjudas/förmedlas (priset för detta är beroende på om vi får medel för delprojekt 2).

8. **Ett digitalt material om relevant bakgrund till 1700-talet och rysshärjningarna kommer att produceras om medel erhålles** (feb-maj). Materialet kommer att finnas digitalt på olika plattformar.
9. **Vårdkasar tänds i skärgården** den 13 juli (dagen då rysshärjningarna inleddes 1719).
10. **Slaget vid Stäket uppmärksammas på Skogsö och museet HAMN** den 11 och 13 augusti 2019 med många aktörer och aktiviteter.
11. **Ett symposium kommer eventuellt att hållas på museet HAMN om rysshärjningarna** (september- november).
12. **En rapport om projektet kommer färdigställas** (november-december)

Kontaktuppgifter och projektledning

Välkomna att höra av er för mer information och för samverkan!

Andreas Forsgren, arkeolog och kulturarvspedagog
Stiftelsen Kulturmiljövård och museet HAMN

E-post: andreas.forsgren@kmmmd.se

Telefon: 073-810 02 90

Hemsida, museet HAMN: www.hamnmuseum.se

Hemsida, Stiftelsen Kulturmiljövård: www.kmmmd.se

